

Ege Coğrafya Dergisi 29 (1), 2020, 73-86, İzmir-TÜRKİYE
Aegean Geographical Journal, 29 (1), 2020, 73-86, İzmir-TURKEY
Dergi Ana Sayfası: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ecd>

Araştırma Makalesi / Research Article

BİLECİK ŞEHRİNDE KÜLTÜREL TURİZMİN GELİŞMESİNDE ETKİLİ OLACAK FIRSATLAR VE GÜÇLÜKLER HAKKINDA YEREL HALKIN GÖRÜŞLERİ

Local resident opinion about the opportunities and challenges which will be effective at the development of cultural tourism in Bilecik City

Ayşe OKUYUCU

*Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya bölümü
ayse.okuyucu07@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4415-6520*

*(Teslim: 11 Kasım 2019; Son Düzeltme: 10 Şubat 2020; Kabul: 4 Nisan 2020)
(Received: November 4, 2019; Last Revised: February 20, 2020; Accepted: April 4, 2020)*

Abstract

This article investigates local people's perceptions about the development of cultural tourism opportunities and challenges at the in the Bilecik city. In recent years, the growing interest to cultural tourism and the promotional effect of historical television series have caused development of cultural tourism at Bilecik city. The opinions of the local people are important in the success of the tourism development policies in a place. Therefore, this study aimed to investigate the opinions of local people about the opportunities and challenges in the development of cultural tourism in Bilecik city. Thus, it is thought that the result of the study will contribute to appropriate form of tourism development the cultural and heritage characteristics of Bilecik city. The data were collected through questionnaires applied to local people. The questionnaires were applied 400 local residents who were selected by easy sampling method in April 2019. The participants have stated that Bilecik was one of the the land where the Ottoman state was first established, the existence of promotional series, important people tombs, traces of the Turkish War of Independence are main opportunities for the development of cultural tourism at Bilecik city. The most important challenges for the development of cultural tourism at Bilecik city, which have stated by the respondent, insufficient contemporary cultural tourism attractions and museums, shortcomings of the marketing and finance issue. Also as one of the leading challenges in the development of cultural tourism has been cited the lack of touristic qualification for traditional food and handicrafts. According to obtained result; in order to increase the volume of cultural tourism in Bilecik city; promotional activities, events such as festivals, concerts and so on should be increased. Also establishment a museum regarding silkworming, revitalization of handicrafts and local food would be appropriate for the development of cultural tourism.

Keywords: Tourism, heritage, culture, cultural tourism, Bilecik

Öz

Bu makale, Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi konusundaki fırsatlar ve güçlükler hakkında yerel halkın algılarını araştırmaktadır. Son yıllarda kültürel turizme olan ilginin artması ve tarihi dizilerin tanıtıcı etkisi ile Bilecik şehrinde kültürel turizm canlanmaya başlamıştır. Bir yerde turizmin geliştirilmesi konusundaki politikaların başarısında yerel halkın görüşleri önem taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi önündeki fırsatlar ve güçlükler konusunda yerel halkın görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Böylece Bilecik şehrinin kültür ve miras özelliklerine uygun turizm anlayışının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Araştırmada veriler yerel halka uygulanan anketler aracılığıyla toplanmıştır. Anketler, 2019 yılı Nisan ayında kolayda örneklem yöntemi ile seçilen 400 yerel sakine uygulanmıştır. Katılımcılar kültürel turizmin gelişmesi için başlıca fırsat olarak en çok; Bilecik'in Osmanlı Devleti'nin ilk kurulduğu topraklardan olması, tanıtıcı dizilerin varlığı, önemli kişilere ait türbe ve mezarların varlığı ve Kurtuluş Savaşı'na ait izlerin bulunmasını belirtmişlerdir. Kültürel turizmin gelişmesi konusunda belirtilen en önemli güçlükler olarak ise çağdaş kültürel turizm çekiciliklerinin ve müzelerin yetersiz olması, pazarlama ve finansman konusundaki eksiklikleri belirtmişlerdir. Ayrıca geleneksel yiyeceklere ve el sanatlarına turistik nitelik kazandırılmamış olması kültürel turizmin gelişmesi konusundaki en önde gelen güçlükler arasında belirtilmiştir. Elde edilen verilere göre; Bilecik şehrindeki kültürel turizm hacminin artırılması için, tanıtım faaliyetlerinin artırılması, festival, konser vb. etkinliklerin artırılması, ipek böcekçiliğine ilişkin bir müze kurulması, el sanatları ve yöresel yemeklerin canlandırılması yerinde olacaktır.

Anahtar kelimeler: Turizm, miras, kültür, kültürel turizm, Bilecik

1. Giriş

Turizm, boş zaman, iş ve diğer amaçlarla, bir yıldan fazla olmamak kaydıyla, normal ortamlarının dışındaki yerlerde seyahat eden ve orada kalan kişilerin faaliyetlerini kapsamaktadır. Temel olarak turizmin; kıyı, dağ, spor, sağlık, alışveriş ve miras gibi birçok biçimi vardır (Rodzi vd., 2013). Günümüzde gerek uluslararası gerek ulusal turizm hareketliliğinde deniz-kum ve güneşe dayanan turizm türleri hâkimiyetini sürdürmektedir (Emekli, 2003). Ancak her geçen gün yeni turizm türleri ortaya çıkmakta ve alternatif turizm formları güçlenmektedir. Bunlardan kültürel turizm, turistler arasında en bilinen formdur. Kültürel turizm en eski ve en hızlı gelişen turizm türlerinden birdir (Fonseca ve Ramos, 2012). Tüm turizm çeşitlerinde ürün ve deneyimlerin tüketilmesi söz konusudur, kültürel turizm için de bu böyledir (Rodzi vd., 2013). Kültürel turizm turistlere; kültürel gelenekleri, dini pratikleri, folklorik unsurları, görenekleri ve bazı toplulukların ya da etnik toplulukların sosyal ya da uygulamalarını çekicilik olarak sunmaktadır. Kültürel turizm oldukça geniş bir kapsama sahiptir. Buna göre; kültürel turizme katılan turistler; tarihi yapıları, anıtları, arkeolojik alanları, kültürel eserleri, müzeleri, mimari yerleri, sanat galerilerini ziyaret etmek ayrıca folklor, sanat ve el sanatları, tiyatro, kültürel kutlamalar ve dini festivalleri izlemek ve katılmak amacını taşımaktadır (Richards, 2001; Rasoolimanesh vd., 2017). İletişim-ulaşım araçlarındaki gelişmeler ve küreselleşme ile birlikte insanların değişik kültürleri deneyimleme arzusu giderek artmaktadır (Emekli, 2006).

Tarihi ve kültürel mekânları ziyaret etmek giderek daha popüler hale gelmektedir. Kültür ve miras; eğlence ve turizm deneyimi arayan turistlere ve günübirlikçilere pazarlanmak üzere büyük potansiyele sahip ticari bir ürün olarak görülmektedir. Günümüzde kültür ve miras; turizm endüstrisinde dünyada en önde gelen ürünlerdir. Önceleri kültürel turizmin bir niş pazar olduğu düşünülürken günümüzde ise kültürel turizminin kitlesel etkilerinden söz edilmektedir (Meydan Uygur ve Baykan, 2007).

Kültürel turizme olan ilgi gerek ulusal gerek uluslararası bağlamda artmıştır. Şehirler, Avrupa'da kültürel turizmin en önemli bileşenidir. Şehirlerdeki ziyaretçi akışları özellikle tarihi merkezlerde

yoğunlaşma eğilimindedir. Turistler ve günübirlikçiler miras kaynaklarını ya da çağdaş kültürel öğeleri ziyaret etmek üzere tarihi merkezlerde yoğunlaşmaktadır (García-Hernández vd., 2017).

Turizm, dünyanın en kârlı endüstrisi haline gelmektedir ve turizm hükümetler tarafından ekonomik gelişmeyi teşvik etmede etkili bir araç olarak görülmektedir (Su vd., 2016). Turizm gelirleri Dünya'da 60 ülkede birinci sıradaki ihracat gelirlerini oluşturmaktadır. Ayrıca emek yoğun bir yapısal özelliğe sahip olan turizm endüstrisi, Dünya genelinde doğrudan ve dolaylı olarak 277 milyon kişiye istihdam sağlamaktadır. Küresel ölçekte çalışan her 11 kişiden 1'i turizm sektöründe iş yapmaktadır (UNWTO, 2015'e atfen Somuncu, 2016). Bu nedenle turizme konu olabilecek mekânların belirlenmesi, yeni stratejiler geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

2. Literatür

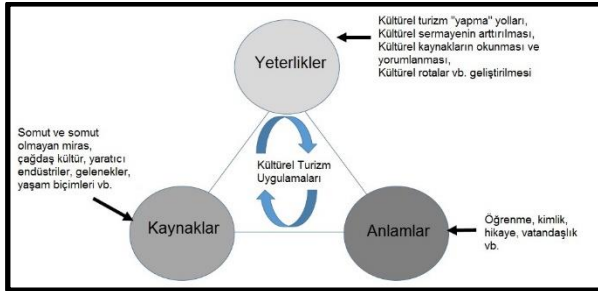
1990'ların başlarında kültürel turizmle ilgili yaşanan dönüşümle birlikte, kültürel turizm birçok turizm destinasyonunda iyi yapılandırılmış bir fenomen haline gelmiştir ve gittikçe artan bir şekilde akademik araştırmaların hedefi olmaktadır. Bu büyüme beraberinde kültürel turizmde parçalanmayı da (miras turizmi, gastronomik turizm, sinema turizmi ve yaratıcı turizm) getirmiştir. Kültürel turizm araştırmalarındaki büyüme Google Akademik'te "kültürel turizm" araştırması ile doğrulanabilir. Kültürel turizmle ilgili yayınlar 1990'da 100'den az iken 2016'da 6.000'den fazladır (Richards, 2018).

Türkiye'de ise Google Akademik'te atıflar ve patentler dahil edilmediğinde 2019 yılında "kültürel turizm" araması yapıldığında 3.270 sonuç bulunmuştur. Türkiye'de kültürel turizmle ilgili yapılan çalışmalarda da benzer temalar bulunmaktadır (Emekli, 2003; Aliagaoglu, 2004; Meydan Uygur ve Baykan, 2007; Özelçi Eceral ve Özmen, 2009; Okuyucu ve Somuncu, 2012a ve 2012b).

Kültürel turizm; kişilerin tamamen ya da kısmen bir toplumun, bölgenin, grubun ya da kuruluşun; tarihi, sanatsal, bilimsel özellikleri ya da yaşam biçimi ve miras sunumlarına motive olup bunları ziyaret etmesi, şeklinde tanımlanmıştır (McKercher ve Cros: 2002). Kültürel turizmde eğlenmenin yanında

turistlerin, kültürel deneyim yaşamaları ve bilgi edinmeleri, yerel toplumların kültürel çevreleri ve onların mirasları ile ilgili bir şeyler öğrenmeleri beklenir (McKercher ve Cros: 2002). Bu yüzden kültürel turizmin tanımlanmasında kullanılan bir diğer yaklaşım deneyim kazanma ve yeni bilgiler öğrenmedir. Bu yaklaşıma göre kültürel turizm; kişilerin normal ikamet alanlarından, kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için, yeni bilgi ve deneyimler edinmek niyetiyle kültürel çekiciliklerin bulunduğu alanlara gerçekleştirdikleri hareketler, olarak tanımlanmıştır (Richards, 2001).

Kültürel turizmde önemli olan nokta tüm unsurlarının karşılıklı olarak bağımlı olmasıdır. Kültürel turizm yapabilmek için, sermaye ve kaynakların ve kimlik, hikâye vb. gibi anlamların iyi belirlenmesi, onaylanması ve kaynakların iyi bir şekilde tanımlanması gerekmektedir (Şekil 1).

Şekil 1- Kültürel turizm uygulamaları

Figure 1- The practices of cultural tourism

Kaynak: (Richards, 2018).

Kültürel turizm çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Kültürel turizm çoğu zaman sadece anıtsal yapıların, tarihi yerlerin, müzelerin, ören yerleri ve arkeolojik alanların vb. ziyaret edilmesi şeklinde anlaşılmaktadır. Fagance (2003) yapmış olduğu sınıflandırma ile kültürel turizmin ürün yapısına da açıklık getirmiştir (Aktaran: Meydan Uygur ve Baykan, 2007). Tablo 1'de belirtildiği üzere; kültürel turizmde; yüksek, kurumsallaşmış kültür, halk kültürü ve popüler kültür ve etnik sembollerle ilgili ürünler bulunmaktadır.

Bir destinasyon, maddi ve maddi olmayan nitelik grubundan oluşan bir ürün olarak görülmektedir (Wang ve Xu, 2015). Kültürel kaynakların iyi bir şekilde tanımlanması ve sınıflandırılması, kültürel

turizm ürünü geliştirme ve pazarlanmasında önemli bir unsurdur. Ancak turizmin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi için çeşitli paydaşların görüşlerinin alınması önem taşımaktadır. Paydaş, bir organizasyonun hedeflerinin başarılmasında etkilenen ya da etkileyen birey ya da gruplardır. Genel olarak turizmde dört ana paydaş vardır: turistler, yerel halk, girişimciler ve yerel hükümet yetkilileri. Çeşitli paydaşlar turizm planlama sürecinde önemlidirler. Paydaşlar arasındaki işbirliği ve uyum planlanan alan için başlıca meseledir. Yerel halk turizmdeki en önemli paydaştır (Varnacı Uzun ve Somuncu, 2011). Turizm gelişmesinde yerel halkın desteğinin önemi geniş ölçüde kabul edilmiştir ve bu konu giderek artan bir araştırma alanı olmaya başlamıştır (Aas vd., 2005; Rasoolimanesh vd., 2017).

Tablo 1. Kültürel turizmin sınıflandırılması
Table 1. Classification of cultural tourism

Kategori	Örnek
Yüksek, kurumsallaşmış kültür	Müzeler, sergiler, görsel sanatlar, tarihi yerler, tiyatro, edebiyat, bilim ve teknoloji merkezleri
Halk kültürü, popüler kültür	Film, eğlence, spor, kitle iletişim araçları, alışveriş, etkinlikler, yemek, ürün, el sanatları, gelenekler, görenekler
Etnik semboller	Dil, eğitim, ulaşım, din, giyim, süsleme, lehçe

Kaynak: Fagance, 2003'ten aktaran Meydan Uygur ve Baykan).

Yerel halkın turizm konusundaki görüşlerinin alınması, yerel halk ile karşılıklı bilgi alışverişinin sağlanması ve turizmde karar merkezlerini etkileyebilmeleri, kendilerini turizmin bir parçası olarak hissetmeleri açısından oldukça önemlidir (Avcıkurt, 2003). Dolayısıyla bir yerde turizmin geliştirilmesi konusundaki politikaların başarısında yerel halkın görüşleri önem taşımaktadır. Bu nedenle literatürde yerel halkın turizm algı ve beklentileri, turizme yönelik tutumları ve turizmi destekleyip desteklemediklerine ilişkin çeşitli çalışmalar giderek artmaktadır. (Ap, 1992; Ryan vd., 1998; Andereck ve Vogt, 2000; Pizam vd., 2000; Gursoy ve Rutherford, 2004; Andereck vd., 2007; Rasoolimanesh vd., 2017).

Turizm, esasen farklı ölçeklerde hedef kimliğin üretimini içeren, yer temelli bir olgudur (Hall,

1998). Yeryüzü fonksiyonel mesafelerin giderek kısaldığı bir gezegen haline gelmektedir ancak dünyadaki yerlerle ilgili çeşitlilikler aynı kalmaktadır. Doğal ve kültürel kaynakların eşit bir şekilde dağılmaması ve çeşitli fırsatlara eşit olmayan erişim nedeniyle yerin gücü aynı kalmaktadır (Blij, 2009). Çünkü turizm faaliyetlerinin oluşmasında yerlerle ilgili çekicilikler başlıca güç kaynaklarından biridir. Yerlerle ilgili çekiciliklerin oluşabilmesi için de farklılıklar en önemli ön koşullar arasında bulunur.

3. Çalışma Alanı

Tarihi oldukça uzun bir geçmişe sahip olan Bilecik ilinin farklı yerlerinde Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait çeşitli çekicilikler bulunmaktadır. Ancak Bilecik'in asıl önemi 13. yüzyılda Selçuklular ve Bizanslılar arasında bir uç bölge olan Söğüt ve çevresine Oğuzların Kayı boyundan olan 400-500 kadar ailenin Ertuğrul Bey yönetiminde yerleşmesi ile başlamıştır. Ertuğrul Bey yönetiminde Bizans'a çeşitli akınlar yapılmıştır. Ertuğrul Bey'in ölümünün ardından yerine oğlu Osman Bey'in geçmesi ile Osmanlı Devleti'nin temelleri atılmıştır. Osman Bey'in Karacahisar'ı fethinden sonra Selçuklu Sultanı II. Alaeddin tarafından kendisine beylik alameti olarak kabul edilen davul ve bayrak gönderilmiştir. Osman Bey, 1299'da adına bir hutbe okutarak bölgesinde bağımsızlığını ilan etmiştir. Osman Bey, 1299'da Yarhisar ve Bilecik'i fethetmiş ve sonra uç beyliği merkezini Bilecik'e taşımıştır. Bursa'nın fethi ve başkentini Bursa'ya taşınmasından sonra dahi kuruluşun merkezi olma vasfı Bilecik'i hep önemli kılmıştır (Demiryürek, 2011). Bilecik şehrindeki başlıca kültürel çekicilikler arasında, Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemi mimarisini yansıtan eserler, önemli zatların mezar ve türbeleri yer almaktadır (Şekil 2).

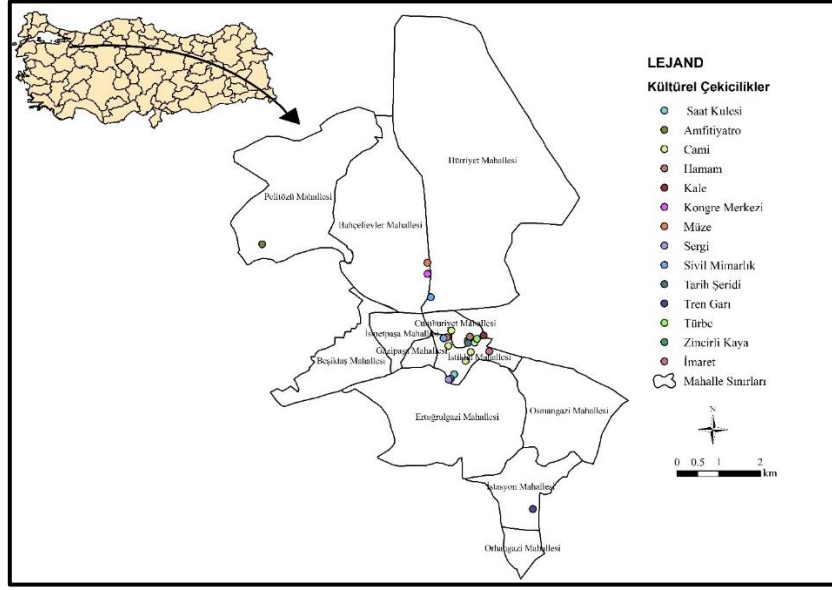
Şeyh Edebalı Türbesi şehrin en önemli tarihi, kültürel ve turistik değeridir ve şehrin en önemli sembol yapısıdır. Şeyh Edebalı Osmanlı Devleti'nin kurulmasında fikir babalığı yapmış bir zattır (Vatan, 2015). Orhan Gazi Camisi yine kuruluş dönemi yapıları arasında en dikkat çeken ve şehirde en çok ziyaretçi çeken bir diğer alandır (Fotoğraf 1). Yapı Osmanlı döneminin en eski kalem işlerinden örnekler taşımaktadır (Demiriz, 1990). Cami,

Edebalı Türbesi'ne 75 metre uzaklıkta yer almaktadır. Orhan Gazi Camisi ve Şeyh Edebalı Türbesi'nin bulunduğu alan şehirden yaklaşık 15 dakika yürüme mesafededir. Bu alan özellikle hafta sonları başta İstanbul, Ankara ve Konya gibi illerin çeşitli belediyelerinin düzenledikleri turlarla gelenler ve Eskişehir, Bursa, Sakarya gibi yakın illerden gelenlerin uğradıkları şehirdeki en önemli tarihi ve kültürel çekicilikleri barındırmaktadır.

Orhan Gazi Camisi'nin önüne gelmeden yaklaşık 150 metre önce sol tarafta kaya üzerinde zincirler bulunmaktadır. Zincirli Kaya olarak adlandırılan bu alana ilişki çeşitli rivayetler vardır. Kimi rivayetlere göre bu zincirlerde Şeyh Edebalı asılmak istenmiş, kimilerine göre de savaş zamanı orada bulunan kayanın düşmemesi için bu zincirler Osmanlı askerleri tarafından bağlanmış (Bilecik Turizm Portalı, 2020). Şehrin en turistik alanı olan bu alanı daha çekici hale getirmek için 2016 yılında Bilecik Belediye'si tarafından hazırlanmış olan Osmanlı Padişahları Tarih Şeridi yaptırılmıştır. Bu şerit, 36 Osmanlı Padişah'ının hayatlarını görsel ve işitsel teknolojilerle anlatmaktadır.

Şeyh Edebalı Türbesi yakınlarındaki bir diğer çekicilik II. Abdülhamid'in tahta çıkışının 25. sene-i devriyesinde (1901) valilere, saat kulesi yapıyla ilgili göndermiş olduğu fermana istinaden yaptırılmış olan Bilecik Saat Kulesi'dir (Türkiye Kültür Portalı, 2020). Bilecik Saat Kulesi şehirde en çok ziyaret edilen yapılarından biridir. Günümüzde Belediye Hizmet Binası olarak kullanılan Eski Rüştüye Mektebi'nin bahçesinde yer almaktadır. Rüştüye Mektebi II. Abdülhamit döneminde rüşdiye (ortaokul) olarak inşa edilmiştir. Çeşitli dönemlerde farklı amaçlar için kullanılan yapı 2005 yılından bu yana belediye hizmet binası olarak kullanılmaktadır (Vatan, 2015).

Şehrin içinde Edebalı Vadisi olarak adlandırılan bölgesinde; Osman Gazi, Emirler, Karacalar ve Akkaldırım camileri, Belekoma Kalesi kalıntıları, Emirler Hamamı ve Orhan Gazi İmareti kalıntıları başlıca diğer çekiciliklerdir. Bahsi geçen camiler Yunan işgalinde tahrip edilmiştir ve minarelerinin tepesi yıkılmıştır (Bilecik Valiliği, 2013). Vadinin peyzajını ilgi çekici hale getiren bu yapılar gerek erişim olanakları, gerek restorasyon çalışmalarının kısıtlı olması nedeniyle Edebalı türbesine gelen ziyaretçilerin uzaktan gördükleri yapılardır.

Şekil 2- Bilecik şehrinin konumu ve kültürel çekiciliklerin dağılışı
Figure 2- Location of Bilecik city and distribution of cultural attractions

Fotoğraf 1- Şeyh Edebali Türbesi ve Orhan Gazi Camisi
Photograph 1- Şeyh Edebali Tomb and Orhan Gazi Mosque

Kaynak: <https://www.star.com.tr/yerel-haberler/seyh-edebali-turbesi-3573218/> Erişim: 10.02.2020

Şehirdeki diğer kültürel turizm çekicilikleri arasında müzeler yer almaktadır. Müzeler şehirde turizm açısından alternatif destinasyonlar sağlamakta, insana ve kültüre tanıklık eden unsurların korunmasını ve tanıtılmasını

sağlamaktadır (Kervankıran, 2014). Bilecik şehrinde Bilecik Müzesi ve Bilecik Belediyesi Yaşayan Şehir Müzesi olmak üzere iki adet müze vardır. Kent merkezinde Bilecik valiliği karşısında yer alan Bilecik Müzesi 2007 yılında hizmete

açılmıştır ve müzede 1102 adet envanterlik arkeolojik eser, 731 adet sikke ve 317 adet etnoragfik eser bulunmaktadır (Bilecik Valiliği, 2013). 2017 yılında açılmış olan Bilecik Belediyesi Yaşayan Şehir Müzesi'nde ise Balmumu heykelleri, üç boyutlu Bilecik animasyonları, interaktif uygulamalar, eğitim ve konferans alanları, sergi salonları yer almaktadır (Bilecik Belediyesi, 2020). Bilecik'te ayrıca El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlüğü'ne bağlı sergi salonu bulunmaktadır. Burada mermer ve ağaç işçiliğinin örnekleri sergilenmekte ve satışa sunulmaktadır (Bilecik Valiliği, 2013).

Bilecik şehrinde Valilik Binası, İl Kültür Turizm Müdürlüğü binası (Eski Aşevi) gibi çeşitli kamu kurumlarınca kullanılmakta olan tescilli binalar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra şehrin tarihini anlatan çeşitli anıt ve heykeller bulunmaktadır. II. Abdülhamit döneminde Haydarpaşa-İzmit hattının devamı olarak Osmaneli, Vezirhan, Bilecik, Karaköy ve Bozüyük istasyonlarını içinde alan hat 1892 yılında işletmeye açılmıştır (Bilecik Valiliği, 2013). İstasyon mahallesinde yer alan eski Bilecik Tren İstasyonu şehirdeki bir diğer potansiyel turizm alanlarından.

Festival ve etkinlikler; turizmi çeşitlendirmek, turizm sezonunu uzatmak, bölgeye gelir sağlamak, imaj yaratma, ziyaretçilerin alandaki kalış sürelerini uzatma, alana yatırımcıları çekme vb. gibi işlemlere sahiptir (Getz, 1997). Kültürel etkinlikler; festivalleri, karnavalları, anma törenlerini ve dini etkinlikleri kapsamaktadır (Getz, 2007). Bilecik şehrinde her yıl 6 Eylül'de Bilecik'in Düşman İşgalinden Kurtuluşu (Yunan İşgali) kutlanmaktadır. Şehirde çağdaş kültürel etkinlikler kapsamında, 2013 yılında faaliyete girmiş olan Şeyh Edebali Kültür ve Kongre Merkezi'nde Bilecik Tiyatro Günleri gerçekleştirilmekte, çeşitli müzikal ve sergiler yapılmaktadır. Pelitözü Gölpark Amfi Tiyatrosu'nda temmuz ve ağustos aylarında Güzel Geceler Konserleri düzenlenmektedir (Bilecik Belediyesi, 2019).

Bir şehirde turizmin gelişimi kültürel mirasa, büyük ve özel etkinliklere, sergilere, iş seyahatlerine ve ticarete dayanmaktadır. Bu bağlamda büyük şehirler konferanslar, fuarlar, alışveriş olanakları, müzeler, festivaller vb. gibi çok geniş ürün yelpazesine sahiptir. Çok fazla ürün çeşitliliğine sahip olmayan küçük tarihi şehirler; eşsiz tarihi, ekonomik ve sürdürülebilir konseptleriyle ve

özgünlüklerinde kendi yerlerini bulmak zorundadır (Rudan, 2010). Bu nedenle çalışma kültürel ve tarihi çekiciliklere sahip olan ve turizm bağlamında büyük şehirlerdeki ürün çeşitliliğine sahip olmayan Bilecik şehrinde gerçekleştirilmiştir. Bilecik şehrinde kültürel turizm faaliyetlerinin henüz yoğunluk kazanmamıştır ancak bu yönde potansiyele sahiptir. Bilecik şehrinin tarihi önemi ve kültürel turizm değerleri kalkınma amaçlı olarak yeterince kullanılmamıştır. Oysa Bilecik şehri Eskişehir, Bursa, Adapazarı, İzmit ve İstanbul gibi Türkiye'nin en önemli iç turizm pazarlarına oldukça yakın mesafededir. Pazara olan yakınlık ve şehirdeki kültürel turizm unsurlarının iyi planlaması halinde, turizm Bilecik'te önemli bir ekonomik sektör haline gelebilir ve şehirdeki ekonomik faaliyet kollarının çeşitlenmesine katkı sağlayabilir.

Bu çalışmada yerel halkın turizme yönelik tutumlarından ziyade, Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi önündeki fırsatlar ve güçlükler konusundaki görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Böylece kendi bölgelerini en iyi tanıyan yerel halkın, kültürel mirasın korunması, yönetilmesi, turizme kazandırılması ve Bilecik şehrinin kültür ve miras özelliklerine uygun turizm anlayışının geliştirmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

4. Yöntem

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırma evreni ve örnekleme ve son olarak araştırmada anketlerden elde edilen verilerin analiz edilmesinde kullanılan yöntemler açıklanmaktadır.

4.1. Veri Toplama Aracı

Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplamak için anket tekniğinden yararlanılmıştır. Kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde genel hane halkı bilgilerine ilişkin kapalı uçlu ve açık uçlu sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde katılımcıların Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi konusundaki fırsatların neler olduğunu değerlendirmeleri istenmiştir. Üçüncü bölümde ise Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlüklerin neler olduğunun belirlenmesine yönelik görüşler sorulmuştur. Anketin ikinci ve üçüncü bölümünde 5'li Likert tipi ölçek (1, kesinlikle katılmıyorum ile 5, kesinlikle katılıyorum) kullanılmıştır. Soruların oluşturulmasında sahadaki gözlem ve yapılandırılmamış görüşmelerden yararlanılmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Bilecik şehrinde ikamet eden yerel halk oluşturmaktadır. Bilecik şehrinde 2018 yılında 81.723 kişi ikamet etmektedir (TÜİK, 2019). Yazıcıoğlu ve Erdoğan, (2004: 50)'a göre; araştırma evreninin 100.000 olması durumunda $p=0.8$ ve $q=0.2$ ve $0,05$ anlamlılık düzeyinde, (n) 245 örneklem büyüklüğü yeterlidir. Çalışma örneklemini toplama sürecinde ulaşılan 400 kişi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında toplam 438 anket uygulanmış olup; hata payı, eksik kodlama gibi nedenlerle 38 anket çıkarılmış ve toplamda 400 anket değerlendirmeye alınmıştır. Bu durumda toplanan veri sayısı evreni temsil etme bakımından yeterlidir. Anketler 2019 yılı Nisan ayında uygulanmıştır. Bilecik şehrinin 2018 yılı mahalle nüfusları dikkate alınarak tabakalı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Her mahallede seçilmesi gereken birim sayılarının hesaplanmasında orantılı dağıtım tekniği kullanılmıştır. Anketler mahallelerde kolayda örnekleme yöntemi ve yüz yüze görüşme metodu ile uygulanmıştır.

4.3. Analizler

Toplanan verilerin analiz edilmesinde, IBM SPSS Statistics 21 istatistik analiz programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde dağılımları, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır.

5. Bulgular

Ölçeklerin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach's Alpha testi yapılmış, Bilecik şehrinde turizmin gelişmesi konusunda fırsatlar ölçeğinin güvenilirliği, $\alpha=0,785$ ve Bilecik şehrinde turizmin gelişmesi önündeki güçlükler ölçeğinin güvenilirliği $\alpha=0,818$ olarak bulunmuştur. Elde edilen Cronbach's Alpha sonuçlarına göre ölçeklerin güvenilirliği yüksektir (Sekaran ve Bougie 2010).

Bulgular üç kısımda değerlendirilmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik profiline ilişkin tanımlayıcı istatistik sonuçları verilmiştir. İkinci kısımda katılımcıların Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesine etki edecek fırsatlar hakkında ölçek maddelerine atfettikleri önem derecesine göre oluşan ortalama değerlere yer verilmiştir. Son kısımda ise katılımcıların Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesine etki edecek güçlükler konusundaki ölçek maddelerine atfettikleri önem

derecesine göre oluşan ortalama değerler yorumlanmıştır.

5.1. Katılımcıların Demografik Profili

Çalışmaya katılanların profilini belirlemede sıklık analizi yapılmış, elde edilen bulgular Tablo 2'de listelenmiştir. Katılımcıların profili incelendiğinde, %44'ünün kadınlardan, %56'sı erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcılar çoğunlukla 25-50 (%51.3) yaş aralığındadır. Katılımcıların %51.3'ü evlidir. Katılımcılar ağırlıklı olarak lise (%37.5) ve üniversite (%28.3) mezunlarından oluşmaktadır. Katılımcıların %22.3'ü özel sektörde ücretli çalışandır. Katılımcıların aylık geliri ağırlıklı olarak (%34.5) 2000-3000 TL arasındadır. Katılımcıların %43.3'ü 10 yıl ve daha fazla süredir Bilecik'te ikamet ettiklerini belirtmişlerdir.

5.2. Katılımcıların Kültürel Turizmin Gelişmesinde Etkili Olacak Fırsatlara İlişkin Görüşleri

Katılımcıların Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi konusundaki fırsatlar hakkındaki ölçek maddelerine atfettikleri önem derecesine göre oluşan "ortalama" değerler Tablo 3'te verilmiştir. Katılımcıların bazı ifadelerine verdikleri yanıtların ortalaması 1-5 puan aralığında 4'ün üzerinde; "katılıyorum" ile "kesinlikle katılıyorum" aralığında çıkmıştır. Katılımcıların diğer ifadelerine verdikleri ortalama puan aralıkları, orta değer olan 3'ün üzerinde; "kararsızım" ile "katılıyorum" aralığında çıkmıştır (Tablo 3).

Küçük tarihi kasabalar günümüzde önemli kültürel ve tarihi turistik kaynaklardır. Bu tip alanlar tarihin ve ilginç efsanelerin yaratıcılarıdır. Bu alanların değerleri iyi bir şekilde araştırılmalıdır. Ayrıca bu tip alanların iyi bir şekilde korunması, yönlendirilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Böylece bu iyi yönetilen kaynaklar kültürel turizmin gelişiminin asıl taşıyıcıları olabilir. Kültürel turizmin iyi bir şekilde yönetilmesi ve geliştirilmesi; miras kaynakların iyi bir şekilde korunmasına, sürdürülmesine ve kentsel çevrenin gelişmesine katkıda bulunur (Rudan, 2010). Bilecik'i tarihi açıdan eşsiz kılan Osmanlı'nın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki yeridir (Vatan, 2017). Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminden kalma çeşitli tarihi eserlerin olmasının yanı sıra devletin kuruluşunda rol oynamış önemli çok sayıda şahsiyetin mezar ve

Tablo 2- Katılımcıların demografik profili
Table 2- Demographic profile of participants

Katılımcı Profili	Frekans (N)	Yüzde (%)
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	176	44.0
Erkek	224	56.0
<i>Yaş</i>		
18-24	145	36.3
25-50	205	51.3
≥50	50	12.5
<i>Medeni Durum</i>		
Evli	205	51.3
Bekar	195	48.8
<i>Eğitim</i>		
İlkokul	49	12.3
İlköğretim	37	9.3
Lise	150	37.5
Ön lisans	51	12.8
Üniversite	113	28.3
<i>Meslek</i>		
İşveren/ kendi hesabına çalışan	40	10.0
Kamuda çalışan	60	15.0
Özel sektörde ücretli çalışan	89	22.3
Ev hanımı	126	31.5
Öğrenci	10	2.5
Emekli	34	8.5
Diğer	18	4.5
<i>Aylık Gelir</i>		
1000-2000 TL	60	15.0
2001-3000 TL	138	34.5
3001-4000 TL	78	19.5
≥ 4001 TL	124	31.0
<i>Bilecik'te İkamet Yılı</i>		
1-3 yıl arası	108	27.0
4-6 yıl arası	73	18.3
7-10 yıl arası	46	11.5
≥ 10 yıl	173	43.3

türbesinin bulunduğu bir yerdir. Bilecik'in Osmanlı devletinin ilk kurulduğu topraklara sahip olması ($\bar{X}=4.19$) ve tarihte yaşamış ünlü kişilerin mezar ve türbelerinin burada bulunması ($\bar{X}=4.14$) katılımcılar tarafından da en önemli kültürel turizm çekicilikleri arasında belirtilmiştir. Son yıllarda Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatan dönem dizileri, Bilecik'in tanıtılmasına ve Bilecik'e olan ilginin artmasına neden olmuştur. Ertuğrul Gazi'nin hayatını anlatan Diriliş Ertuğrul dizisi AB grubu reyting sıralamasında 1. sırada yer almış ve 2015 yılının en iyi dizisi ödülünü almıştır (Hürriyet

Gazetesi, 2019). Selçuklular tarafından Bizans sınırlarına uç beyliği olarak yerleştirilen Ertuğrul Gazi (1198-1281), Türk tarihinin en önemli şahsiyetlerinden biridir (Teres, 2010). 2019 yılı Kasım ayında yayın hayatına başlayan Kuruluş Osman dizisi de Bilecik ve Şeyh Edebali'nin tanıtılması bakımından önemli bir televizyon dizisidir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemini ve önemli şahsiyetlerin yaşamını anlatan bu diziler, Bilecik'te kültürel turizmin geliştirilmesinde ve Bilecik'in tanıtılmasında yerel halk tarafından önemli bir fırsat ($\bar{X}=4.16$) olarak görülmektedir.

Tablo 3- Kültürel turizmin gelişmesi
konusundaki fırsatlar
Table 3- Opportunities for the development of
cultural tourism

İfadeler	Ortalama	Standart Sapma
Osmanlı devletinin ilk kurulduğu topraklardan olması	4.19	0.9676
Diriliş Ertuğrul dizisinin tanıtıcı rolü	4.16	1.0482
Tarihte yaşamış ünlü kişilere ev sahipliği yapmış olması ve mezar ve türbelerinin burada bulunması	4.14	0.95344
Büyük şehirlere (turizm pazarlarına) yakınlık	3.99	1.01364
Kurtuluş Savaşı ve Yunan işgaline ait kalıntılar olması	3.80	1.06033
Tarihi şehir imajı potansiyeli	3.76	1.07777
Ülke genelinde kültürel turizme olan ilginin artması	3.68	1.0953
Seramikte çalışan nüfus kitlesinin turistik ürün geliştirmede potansiyel yaratması	3.40	1.135
İpek böcekçiliği geçmiş olması ve turistik ürün olarak geliştirmeye açık olması	3.38	1.19548
Yerel halkın turizmin ekonomik vb. faydalarını anlaması	3.20	1.28027
Yerel yönetimlerin turizmin ekonomik vb. faydalarını anlaması	3.13	1.2041
Yerel halk turizme karşı istekli olması	3.11	1.31688

Turizm geçici olarak bir yer değiştirme faaliyetidir. Bu nedenle turizmde erişim ve ulaşılabilirlik en önemli konulardan biridir. Turistler rasyonel tüketiciler olarak kabul edilmektedirler ve turizm kaynaklarının mekânda eşit bir şekilde dağıldığı, turist talebinin ise mesafenin artması ile azaldığı varsayılmaktadır. Mesafenin artması ile iki yer arasındaki etkileşimin azalması, mesafenin bozucu etkisi olarak bilinir (Müller, 2006). İç turizmde destinasyona erişmek için çoğunlukla otomobil ya da tur otobüsleri kullanılmaktadır. Mesafe zonu otomobil ile mutlak seyahat mesafesine (km) dayanmaktadır. Günlük seyahat zonu için 60-80 kilometre, hafta sonu zonu için 400 kilometreden az, tatil zonu için ise 400 kilometreden fazla bir üst limit tanımlanmaktadır (Kauppila, 2010). Turistlerin çıkış yerleri ile varış yerleri (destinasyon) arasındaki mesafe ve seyahat zamanının artması, genellikle 250-400 kilometre (3-5 saat) mesafede olması, destinasyonun tercih edilmesinde etkilidir. Bilecik şehri; İstanbul (199 km), Adapazarı (107 km), Bursa (97 km), İzmit (140 km), Eskişehir (70 km) ve Ankara (325 km) gibi turist üreten büyük şehirlerin hinterlandındadır. Bununla birlikte Bilecik şehrine Konya, Ankara, İstanbul, Adapazarı ve İzmit şehirlerinden yüksek hızlı tren bağlantısı sayesinde kısa sürede erişmek mümkündür. Bu nedenle Bilecik hem çekicilikler hem de erişim yönünden kültürel turizmin geliştirilebileceği bir iç turizm destinasyonudur. Bilecik'in büyük şehirlere (turizm pazarlarına) yakınlığı ($\bar{X}=3.99$) yerel halk tarafından da kültürel turizm için önemli bir fırsat olarak belirtilmiştir.

Savaş insanlık tarihinin en büyük trajedilerden biri olsa da, savaştan harap olmuş alanlar turizmi harekete geçirmek için bir kaynak olarak görülmektedir (Doğaner, 2006). Smith (1998)'e göre savaş alanlarındaki çekicilikler; dünyadaki en büyük turistik yer çekicilikleridir. Bilecik'in Bozüyük ilçesindeki Metristepe ve İnönü şehitlikleri Türk İstiklal Savaşı'nın en çetin mücadelelerinin geçtiği, Büyük Önder Atatürk'ün ifadesiyle "Milletin makûs talihinin yenildiği yer"dir (Okuyucu ve Erol, 2018). Bilecik şehrinde ise Edebalı Vadisi olarak adlandırılan bölgede, minareleri Yunan orduları tarafından yıkılmış olsa da ayakta kalmış camii kalıntıları bulunmaktadır. Emirler, Karacalar, Akkaldırım camileri, Yunan işgalinde tahrip edilmiş camilerdir (Vatan, 2017: 190). Kurtuluş Savaşı ve Yunan işgaline ait

kalıntılar olması yerel halk tarafından kültürel turizm için önemli bir çekicilik kaynağı olarak görülmektedir ($\bar{X}=3.80$). Bununla birlikte Bilecik şehrinin sahip olduğu tarihi imaj ($\bar{X}=3.76$) yerel halk tarafından kültürel turizmde bir potansiyel olarak görülmektedir. Türkiye'de seramik kaplama malzemelerinin %49.82'si Bilecik-Eskişehir-Kütahya bölgesinde üretilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2015: 29). Bilecik Şehri'nde seramiklerin çizimi vb. gibi el işçiliği gerektiren alanlarda deneyimli bir nüfus kitlesi vardır. Ancak yerel halk seramikte çalışan nüfus kitlesini turistik ürün geliştirmede potansiyel yaratması ($\bar{X}=3.40$) bakımından bir fırsat olarak görmemektedir.

15. ve 16. yüzyılda Bilecik önemli bir ipek böcekçiliği üretim alanıydı. 19. yüzyıl sonlarında Bilecik kasabasında 16 adet harir (ipek fabrikası) fabrikası bulunmaktaydı. Bilecik tarih boyunca, koza üretiminde Bursa'dan sonra ikinci sırada gelmiştir. Ancak Balkan savaşları, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı esnasında ve daha sonra çeşitli hastalıkların gelmesi ile şehirde ipek böcekçiliği sekteye uğramıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde Bilecik şehrinde 6, ilde toplamda 34 adet ipek imaline dayalı işletme bulunmaktaydı (Başkaya, 2013). Günümüzde ise Bilecik'te merkeze bağlı iki köyde ve ilçelerde üretici sayısı düşmekle beraber, üretim devam etmektedir (Başkaya, 2013). Yerel halk Bilecik şehrinin ipek böcekçiliği geçmişi olması ve turistik ürün olarak geliştirmeye açık olması bakımından ($\bar{X}=3.38$) düşük bir algı ortalamasına sahiptir. Ayrıca katılımcıları yerel halkın ($\bar{X}=3.20$), yerel yönetimlerin ($\bar{X}=3.13$) turizmin ekonomik faydalarını yeterince anlamadıkları ve yerel halkın turizme karşı yeterince istekli olmadıklarını ($\bar{X}=3.11$) belirtmişlerdir.

5.3. Katılımcıların Kültürel Turizmin Gelişmesinde Etkili Olacak Güçlüklerle İlişkin Görüşleri

Katılımcıların Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlükler konusundaki ölçek maddelerine atfettikleri önem derecesine göre oluşan ortalama değerler Tablo 4'te verilmiştir. Katılımcılar, kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlükler hakkında verilen ifadelere, 1-5 puan aralığında ortalama 3-4 puan "Kararsızım ve katılıyorum" aralığında yanıtlar vermiştir.

Tablo 4- Kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlükler
Table 4- Challenges for the development of cultural tourism

İfadeler	Ortalama	Standart Sapma
Düzenlenen festival ve fuarları az olması	3.96	1.07744
Turizm girişimcilerin az olması	3.88	1.005
Geleneksel yemek çeşitlerine turistik nitelik kazandırılmaması	3.86	1.10301
Sahne sanatları ve konserlerin azlığı	3.84	1.1011
Kültürel faaliyetleri geliştirmek için finansman eksikliği	3.84	1.04427
Pazarlama faaliyetlerindeki eksiklikler	3.83	0.97301
Mevcut tarihi alanların yeterince tanıtımının yapılmaması	3.82	1.40738
Müze ve sanat galerilerinin yeterli olmaması	3.81	1.14836
Tanıtım çalışmalarının az olması	3.73	1.0747
Bilecik'in tarihteki öneminin ön plana çıkarılmaması	3.68	1.18118
Ata sporları vb. tarihi etkinlik ve spor müsabakalarının olmaması	3.68	1.10669
El sanatlarına turistik nitelik kazandırılmaması	3.67	1.10036
Korunmuş tarihi/miras yapıların azlığı	3.63	1.12499
Mevcut tarihi alanlardaki altyapı sorunları	3.55	1.1049
Turizmde çalışacak insan sermayesinin az olması	3.53	1.20119
Şehirdeki konaklama kapasitesinin az olması	3.51	1.32068
Şehre ulaşım olanaklarının sıkıntılı olması	3.38	1.42106
Şehrin dini öneminin vurgulanması (Ahi kültürü)	3.27	1.16904

Yukarıda kültürel turizm konusunda Bilecik şehrinin tarihi ve kültürel pek çok değere sahip olduğu ve yerel halkın bunları bir fırsat olarak değerlendirdiği görülmüştür. Kültürel turizm; tarihi kültürel alanlar, arkeolojik yapılar, tarihi köy ve kasabalar, müzeler gibi kaynakları içermektedir. Bununla birlikte kültürel turizm, görsel sanatlar,

tiyatro, eğlence, film ve alışveriş gibi çağdaş kültürel unsurları da içermektedir. Bilecik şehrinde düzenlenen festival ve fuarların az olması ($\bar{X}=3.96$), sahne sanatları ve konserlerin azlığı ($\bar{X}=3.84$), müze ve sanat galerilerinin yeterli olmaması ($\bar{X}=3.81$) kent halkı tarafından çağdaş kültürel değerlerin kültürel turizmin geliştirilmesi için yetersiz olduğuna işaret etmiştir. Yerel halk kültürel faaliyetleri geliştirmek için finansman eksikliği ($\bar{X}=3.84$), pazarlama faaliyetlerindeki eksiklikler ($\bar{X}=3.83$) ve tanıtım faaliyetlerindeki yetersizliklere ($\bar{X}=3.73$) de yüksek puan ortalaması atfetmişlerdir.

Kültürel turizmde, kültürel çekicilikler tarih, el sanatları veya yiyecek-içecek gibi birçok alanda ortaya çıkmaktadır. Geleneksel yemek çeşitlerine turistik nitelik kazandırılmaması ($\bar{X}=3.86$) yerel halk tarafından en yüksek puan ortalaması verilen ifadelerden biridir. Yöresel yemekler bir bölgenin sahip olduğu kültür ve kimliğin ifadesidir. Bu yüzden yöresel yemeklerin tüketilmesi bir toplumu tanıma ve deneyimleme anlamına gelmektedir (Çapar ve Yenipınar, 2016). Yöresel yiyecek ve içecekler seyahat veya gezi sırasında insanların dinlenme, yeme içme ve temel ihtiyaçlarını karşıladığı gibi hediyelik eşya olarak da çok fazla tercih edilmektedir (Yılmaz, 2018). Bu nedenle kültürel turizmin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek önemli bir öğedir.

El sanatları gibi geleneksel ürünler, bunların üretim aşamasındaki bilgi ve kültür, ortaya çıkan ürünler bir yerin hikâyesini anlatan en önemli kültürel öğelerdir. Bunlar hem ziyaretçi çekmede hem de turistik ürün geliştirme kullanılabilir unsurlardır. Halı ve kilim dokuma, ahşap ürünler, bakırcılık, mücevher, taş işleme turizmde ilgi gören geleneksel el sanatları arasındadır. Yerel halk tarafından el sanatlarına turistik nitelik kazandırılmaması ($\bar{X}=3.67$), kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlüklerden biri olarak tanımlanmıştır. Bilecik'te halen yapılmakta olan el sanatları; çömlekçilik, ağaç oymacılığı, ipek halı dokumacılığı, iğne oyası ve el örgüler vb.dir. El sanatları yapımı çoğunlukla Bilecik şehrinde değil köylerde devam etmektedir. Ancak bu ürünler şehre gelecek turistlere pazarlanabilir ve yerel el sanatlarına ilişkin şehirde kurslar düzenlenebilir.

Turizm arzı için gerekli olan turizm kaynakları doğal ve insan yapımı olabilmektedir. Konaklama

ve ulaşım hizmetleri turizm arzındaki temel unsurlardır. Katılımcılar Bilecik şehrinde; mevcut tarihi alanlardaki altyapı sorunlarının olması ($\bar{X}=3.55$), turizmde çalışacak insan sermayesinin az olması ($\bar{X}=3.53$), konaklama kapasitesinin az olması ($\bar{X}=3.51$) ve şehre ulaşım olanaklarının sıkıntılı olması ($\bar{X}=3.51$) gibi unsurların da kültürel turizmin gelişmesi önündeki başlıca güçlüklerden olduğunu belirtmiştir. Bir destinasyonda oteller, restoranlar, araba kiralama şirketleri vb. gibi hizmet sağlayan işletmelerin varlığı, destinasyonun tanıtımına ve ziyaretçilerin beklentilerinin karşılanmasına yardımcı olmaktadır. Bu bakımdan Bilecik şehrinde konaklama ve yeme içme olanaklarının artırılmasına ihtiyaç olduğu aşikardır.

6. Sonuç ve Öneriler

Yerel halk turizmdeki en önemli paydaşlardan biridir. Birçok çalışmada turizmin gelişmesi konusunda yerel halkın turizm algıları ve beklentileri, turizme yönelik tutumları irdelenmektedir. Yerel halk destinasyonu ve buradaki kaynakları en iyi bilen paydaştır. Bu nedenle bu çalışmada Bilecik şehrindeki kültürel turizm çekiciliği yaratan unsurlar ve kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlükler konusu yerel halkın perspektifinden değerlendirilmiştir. Veriler 2019 yılı Nisan ayında uygulanan, Bilecik şehrinde yaşayan ve ankete katılan kişilerin yanıtlarından elde edilmiştir.

Katılımcılar Bilecik'in Osmanlı Devleti'nin ilk kurulduğu topraklardan olması, tarihte yaşamış ünlü kişilerin mezar ve türbelerinin burada bulunması, Bilecik'te Kurtuluş Savaşı ve Yunan işgaline ait kalıntıların olmasını kültürel turizmin geliştirilebilmesi bakımından bir fırsat olarak görmektedir. Bununla birlikte Bilecik'in İstanbul, Ankara, Bursa, Adapazarı, İzmit, Eskişehir vb. gibi büyük şehirlere (turizm pazarlarına) yakın olmasını, şehrin pazarlanabilmesi bakımından önemli bir fırsat olarak tanımlamıştır. Bilecik şehri tarihi bir şehir imajına sahiptir ancak şehirde kültürel turizme konu olabilecek tarihi yapılar oldukça azdır. Bu anlamda en büyük değer Şeyh Edebalı Türbesi'dir. Buna ek olarak Edebalı Vadisi'nde yer alan ve Yunan işgali sırasında tahrip edilmiş camiler bir diğer çekicilik kaynağıdır. Ancak bu kaynaklar turizmde değerlendirilmemiştir. Kültürel turizmde,

alandaki somut bir değer olmasa da alanın maneviyatı ve kişilere hissettirdikleri önemlidir. Bilecik'te çok fazla yapılmış kültürel miras olmasa da şehrin sahip olduğu tarihi ve manevi imaj buranın ziyaret edilmesinde önemli bir motivasyon kaynağıdır.

Bilecik'te kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlükler konusunda ise yerel halk, düzenlenen festival ve etkinliklerin az olması konusuna en fazla katılım göstermiştir. Festival ve etkinlikler turizm için önemli bir çekicilik kaynağı olmasına rağmen, Bilecik şehrinde turizmle ilgili planlama ve uygulamalarda yeterince geniş bir şekilde yer almamıştır. Her yıl Bilecik şehrinde 6 Eylül'de Bilecik'in Düşman İşgalinden Kurtuluşu (Yunan İşgali) kutlanmaktadır. Bu etkinliklerin canlandırılması gerekmektedir. Bununla bir Ahi liderleri olan Şeyh Edebalı için düzenlenen, Ahilik ve Şeyh Edebalı Kültür Şenlikleri'nin halka yayılması Bilecik'te kültürel turizmde katkı sağlayabilecek bir diğer unsurdur. Şehirdeki geleneksel yiyecek içecekler, el sanatlarına turistik değer kazandırılmamış olması, yerel halk tarafından kültürel turizmin önünde bir güçlük olarak belirtilmiştir. Bu iki kültürel unsurun canlandırılması destinasyonun tanıtılmasında ve ziyaretçilerin beklentilerinin karşılanmasında etkili olabilecek unsurlardır. Sahip olduğu tarihi özelliklere rağmen Bilecik şehrinde sadece iki adet müze bulunmaktadır. Müzeler kültürel turizmin en önemli unsurlarındadır. Turizmde turistlerin varış noktası bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kısa şehir turları ya da konaklamalı turlarda müze ziyaretleri sıklıkla bir tatil paketi içerisinde yer almaktadır (Kervankıran, 2014). Bu nedenle Bilecik şehrinde; Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatan ve ayrıca ipek böcekçiliğine ilişkin bir müzenin kurulması şehirde alternatif turizm alanlarının yaratılmasına, şehrin tanınırlığının artmasına ve koruma bilincinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Günümüzde festival ve etkinlikler de turizm talebi yaratmada önemli bir araç haline gelmiştir. Bu nedenle Bilecik şehrindeki gerek tarihi-kültürel gerek çağdaş festival ve etkinliklerin artırılması şehirdeki turizm talebi üzerinde olumlu etkiler yaratacaktır.

Teşekkür

Anketlerin uygulanmasında emeği geçen öğrencilerime teşekkürlerimi sunarım.

REFERANSLAR

- Aas, C., Ladkin, A., & Fletcher, J. 2005. Stakeholder collaboration and heritage management. *Annals of Tourism Research*, 32(1), 28-48.
- Aliağaoğlu, A. 2004. Sosyo-kültürel miras turizmi ve Türkiye'den Örnekler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(2), 50-64.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C., & Vogt, C. A. 2007. Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 1056-1076.
- Andereck, K. L., & Vogt, C. A. 2000. The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39(1), 27-36.
- Ap, J. 1992. Residents perceptions on tourism impacts . *Annals of tourism Research*, 19(4), 665-690.
- Avcıkurt, C. 2003. *Turizm sosyolojisi: turist-yerel halk etkileşimi*. Ankara: Detay Yayınları.
- Başkaya, Z. 2013. Gelişimi ve dağılışı bakımından Türkiye ipekböcekçiliğinde Bilecik ilinin yeri sorunları ve çözüm önerileri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(30), 257-286.
- Bilecik Belediyesi. 2019. <http://www.bilecik.bel.tr/icerik/13/4506/bilecik-belediyesi-guzel-geceler-konserleri-devam-ediyor.aspx> (25.01.2020). adresinden alındı
- Bilecik Belediyesi. 2020. <http://www.bilecik.bel.tr/icerik/243/3001/bilecik-belediyesi-yasayan-sehir-muzesi.aspx> (Erişim 25.01.2020). adresinden alındı
- Bilecik Turizm Portalı . 2020. http://bilecik.com.tr/?link=mekan_detay&mekan_id=87 (Erişim: 24.01.2020). adresinden alındı
- Bilecik Valiliği. 2013. *Bilecik Gezi Rehberi*. Bilecik: Bilecik Valiliği Yayınları.
- Blij, H. (2009). *The power of place geography, destiny, and globalization's rough landscape*. UK: Oxford University Press.
- Çapar, G., & Yenipınar, U. 2016. Somut olmayan kültürel miras kaynağı olarak yöresel yiyeceklerin turizm endüstrisinde kullanılması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(Özel Sayı), 100-115.
- Demiriz, Y. 1990. Bilecik'te Orhan Gazi İmaretinin Bugünkü Durumu ve Süslemesi Hakkında Notlar. *Vakıflar Dergisi*, 21, 165-172.
- Demiryürek, H. 2011. *II. Meşrutiyet Döneminde Bilecik (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Sakarya: akarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğaner, S. 2006. Savaş ve turizm: Troya ve Gelibolu savaş alanları. *Türk Coğrafya Dergisi*, 46, 1-21.
- Emekli, G. 2003. Bergama ve Selçuk'un İzmir'in kültürel turizmdeki yeri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12, 39-50.
- Emekli, G. 2006. Coğrafya, kültür ve turizm: Kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15, 51-59.
- Fonseca, F. P., & Ramos, R. R. (2012). Heritage tourism in peripheral areas: development strategies and constraints. *Tourism Geographies*, 14(3), 467-493. doi:10.1080/14616688.2011.610147
- García-Hernandez, M., M., de la Calle-Vaquero, M., & Yubero, C. 2017. Cultural heritage and urban tourism: Historic city centres under pressure. *Sustainability*, 9(8), 1-19.
- Getz, D. 1997. *Event Management and Event Tourism*. New York: Cognizant Communication Corporation.
- Getz, D. 2007. *Event Studies*. Burlington: Elsevier Ltd.
- Gursoy, D., & Rutherford, D. G. 2004. Host attitudes toward tourism: an improved structural model. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495-516.
- Hall, C. M. 1998. *Introduction to tourism: Development, dimensions and issues*. Melbourne: Longman.
- Hürriyet Gazetesi* . 2019. Ekim 1, 2019 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/haberleri/dirilis-ertugrul> adresinden alındı
- Kalkınma Bakanlığı*. 2015. Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 Seramik Çalışma Grubu Raporu: http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_SeramikCalismaGurubu.pdf (Erişim: 06.10.2019) adresinden alındı

- Kaupila, P. 2010. Resorts, second home owners and distance: a case study in Northern Finland. *Fennia*, 188(2), 163-178.
- Kervankıran, İ. 2014. Dünyada değişen müze algısı ekseninde Türkiye'deki müze turizmine bakış. *Turkish Studies*, 9(11), 345-369.
- McKercher, B., & Cros, H. 2002. *Cultural tourism the partnership between tourism and cultural heritage management*. Binghamton: The Haworth Hospitality Press.
- Meydan Uygur, S., & Baykan, E. 2007. Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 32-49.
- Müller, D. K. 2006. The attractiveness of second home areas in Sweden: A quantitative analysis. *Current Issues in Tourism*, 9(4-5), 335-350.
- Okuyucu, A., & Erol, F. 2018. Savaş alanları turizmine yönelik motivasyon, duygu ve deneyimler: Metristepe ve İnönü şehitlikleri-Bozüyük Örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(1), 135-151.
- Okuyucu, A., & Somuncu, M. 2012a. Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4(1), 37-51.
- Okuyucu, A., & Somuncu, M. 2012b. Osmaneli kentsel sit alanındaki kültürel mirasın korunmasında CBS'nin önemi. *TÜCAUM VII. Ulusal Coğrafya Sempozyumu (18-19 Ekim 2012)* (s. 134-145). Ankara: Bildiriler Kitabı.
- Özelçi Eceral, T., & Özmen, C. A. 2009. Beypazarı'nda turizm gelişimi ve yerel ekonomik kalkınma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 46-74.
- Pizam, A., Uriely, N., & Reichel, A. 2000. The intensity of tourist-host social relationship and its effects on satisfaction and change of attitudes: the case of working tourists in Israel. *Tourism Management*, 21(4), 395-406.
- Rasoolimanesh, S. O., Ringle, C. M., & Jaafar, M. R. 2017. Urban vs. rural destinations: Residents' perceptions, community participation and support for tourism development. *Tourism Management*, 60, 147-158.
- Richards, G. 2001. *Cultural attractions and European tourism*. New York: CABI Publishing.
- Richards, G. 2018. Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21.
- Rodzi, N. I., Zaki, S. A., & Subli, S. 2013. Between tourism and intangible cultural heritage. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 85, 411-420.
- Rudan, E. 2010. The Development of cultural tourism in small historical towns. *Tourism & Hospitality Management*, 10, 576-586.
- Ryan, C., Scotland, A., & Montgomery, D. 1998. Resident attitudes to tourism development-A comparative study between the Rangitikei, New Zealand and Bakewell, United Kingdom. *Progress in Tourism and Hospitality Research*, 4(2), 115-130.
- Sekaran, U., & Bougie, R. 2010. *Research methods for business: A Skill-building approach*. Haddington: John Wiley ve Sons.
- Smith, V. L. 1998. War and tourism an American ethnography. *Annals of Tourism Research*, 25(1), 202-227.
- Somuncu, M. 2016. İklim değişikliğinin dünya ve Türkiye turizmine etkileri . M. Somuncu (Dü.) içinde, *Küresel İklim değişikliği ve etkileri* (s. 157-182). Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını.
- Su, S., Wan, C., Hu, Y., & Cai, Z. 2016. Characterizing geographical preferences of international tourists and the local influential factors in China using Geo-tagged photos on social media. *Applied Geography*, 73, 26-37.
- Teres, E. 2010. Ertuğrul Gazi Türbesi ve civarındaki bazı kitabelerin okunuşuna dair. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 79-95.
- TÜİK. 2019. Mart 2019, 2019 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> adresinden alındı
- Türkiye Kültür Portalı. 2020. *Bilecik Saat Kulesi-Bilecik*. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bilecik/gezilecekyer/saat-kules702160> adresinden alındı. (Erişim: 24.01.2020).

- Varnacı Uzun, F., & Somuncu, M. 2011. Kültürel peyzajın korunması ve turizm ilişkisi bağlamında yerel halkın görüşleri: Ihlara Vadisi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3(2), 21-36.
- Vatan, A. 2015. *Destinasyon Pazarlaması Kapsamında Bilecik İli Turizminin Değerlendirilmesine Yönelik Paydaş Analizi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vatan, A. 2017. Bilecik İli'nin turizm envanteri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(53), 183-205.
- Wang, S., & Xu, H. 2015. Influence of place-based senses of distinctiveness, continuity, self-esteem and self-efficacy on residents' attitudes toward tourism. *Tourism Management*, 47, 241-250.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. 2004. *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yılmaz, O. 2018. *Turistlerin seyahat motivasyonlarının hediyelik eşyalara yönelik tutumları ve satın alma niyetleri Üzerindeki etkisi*. Kırklareli: (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.